**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.5-2.1>

АБРОСЬКІН В.В.

**ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІЙ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

**RESEARCH OF FUNCTIONS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE
IN THE CONDITIONS OF TODAY**

Беручи до уваги тривалу перебудову системи вищої освіти в Україні й реформування державних органів, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ (далі – МВС), дослідження зосереджено на аналізі змісту та порівнянні сутності поняття «функції закладів вищої освіти МВС». Характеристику здійснено через призму розвитку вищої освіти в Україні та проблематику, притаманну відомчим закладам вищої освіти на сучасному етапі розбудови системи МВС. Проведений аналіз надав можливість уточнити визначення поняття «функції закладів вищої освіти», продемонстрував особливості закріплення функцій закладів вищої освіти МВС у національних нормативно-правових актах, дозволив указати на важливість проблеми реформування вищої юридичної освіти в Україні, зокрема щодо питань, які стосуються її надання у відомчих закладах вищої освіти, що перебувають у сфері управління МВС. Наголошено, що освітня функція держави має такі особливості: полягає в забезпеченні конституційного права людини на освіту, спрямована на забезпечення розвитку України, передбачає діяльність держави щодо підвищення освітнього рівня громадян та створення умов для здобуття освіти, зокрема в спеціалізованих освітніх закладах. У результаті дослідження розкрито та класифіковано функції закладів вищої освіти МВС, наголошено на доцільності здійснення підготовки юристів закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України. Визначено, що загальна освітня функція відомчих закладів вищої освіти МВС, на відміну від загальнодержавної, спрямована на забезпечення розвитку України у сферах охорони прав і свобод людини, публічної безпеки й громадського порядку, захисту державного кордону та цивільного захисту, чим зумовлюються особливості змісту відомчої освіти в системі МВС. Запропонована за результатами дослідження класифікація функцій закладів вищої освіти МВС України може бути використана для аналізу змісту нормативно-правових актів. Висновки наукової роботи спрямовують подальшу оптимізацію діяльності МВС України та Міністерства науки і освіти України щодо питань реалізації функцій закладів вищої освіти МВС.

Ключові слова: *освіта, вища освіта, заклади вищої освіти, специфічні умови навчання, Міністерство внутрішніх справ України, функції.*

Taking into account the long-term restructuring of the higher education system in Ukraine and the reform of state bodies subordinated to the Ministry of Internal Affairs, the study focuses on analyzing the content and comparing the essence of the concept of “function of higher education institutions”. The characterization is

carried out through the prism of the development of higher education in Ukraine and the problems inherent in departmental institutions of higher education at the present stage of development of the system of the Ministry of Internal Affairs. The analysis provided an opportunity to clarify the definition of “functions of higher education institutions”, demonstrated the specifics of consolidating the functions of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs in national regulations, allowed to state the importance of reforming higher legal education in Ukraine, in particular higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs. It is emphasized that the educational function of the state has the following features: is to ensure the constitutional human right to education; aimed at ensuring the development of Ukraine; provides for the activities of the state to raise the educational level of citizens and create conditions for education in particular in specialized educational institutions. As a result of the study, the functions of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs were revealed and classified, and the expediency of training lawyers in higher education institutions with specific training conditions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine was emphasized. It is determined that the general educational function of departmental higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs, in contrast to the national educational function, is aimed at ensuring the development of Ukraine in the areas of human rights and freedoms, public safety and public order, state border protection and civil protection. the peculiarities of the content of departmental education in the system of the Ministry of Internal Affairs are determined. The proposed classification of the functions of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine can be used to analyze the content of regulations. The conclusions of the scientific work direct further optimization of the activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Ministry of Science and Education of Ukraine on the implementation of the functions of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs.

Key words: *education, higher education, institutions of higher education, specific conditions of study, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, functions.*

Вступ. Наразі заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що перебувають у сфері управління Міністерства внутрішніх справ України (далі – ЗВО МВС), у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про Національну поліцію», «Про Національну гвардію України», «Про Державну прикордонну службу України», іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України (далі – МОН), Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) тощо. Отже, зазначене відразу ж характеризує деякі особливості відомчої освіти системи МВС.

По-перше, нормативно-правове регулювання діяльності ЗВО МВС відбувається на законодавчому та підзаконному рівнях. До слова, маємо наголосити, що вищеперелічені законодавчі акти зазнали певних змін уже у 2020 році, причому деякі з них були переглянуті досить суттєво. Тож, система відомчої вищої освіти зазнає динамічних змін під впливом реформ.

По-друге, до системи відомчої освіти МВС входять як ЗВО, підпорядковані безпосередньо МВС, так і ЗВО, управління яких здійснюється центральним органом виконавчої влади (далі – ЦОВВ). До останніх, наприклад, належать Національна академія Національної гвардії України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, інші ЗВО. Зазначимо, що чотири з одинадцяти ЗВО системи МВС підпорядковані ЦОВВ [1; 2; 3; 4], інші 7 закладів готують кадри для роботи в Національній поліції України. Такі органи, як Державна міграційна служба України та Сервісні центри МВС, не мають власних ЗВО, але можуть задовольняти свої кадрові потреби за рахунок випускників поліцейських ЗВО.

По-третє, ЗВО МВС відрізняються особливою подвійною підпорядкованістю. Отже, їх діяльність регламентується і МВС України, і МОН України. Таким чином, реформи реалізовані як кожним із цих міністерств, так і ними сумісно, а також завдають значного впливу на діяльність відомчих ЗВО.

Водночас ЗВО зі специфічними умовами навчання, що перебувають у сфері управління МВС, є важливим складником системи підготовки та потужним засобом забезпечення кадрами правоохоронних органів України.

Загальна перебудова системи вищої освіти, як зазначає А. Павко, викликана «цивілізаційними змінами, що відбуваються у світі: глобалізацією економіки, інноваційним характером розвитку, інформатизацією суспільства тощо. Світові тенденції в економіці, політиці, культурній сфері свідчать про те, що збереження та модернізація національного інтелектуального потенціалу, входження України в європейський інтелектуальний простір є одним із пріоритетних напрямів розвитку нашої країни на сучасному етапі. Це завдання стає більш нагальним з урахуванням тієї обставини, що інтелектуальний потенціал нації, розвиток якого значно залежить від поглибленої системної взаємодії освіти, науки та інновацій, суттєво поступається розвиненим країнам світу» [5, с. 193]. Таким чином, діяльність МОН із реформування системи національної вищої освіти отримала спрямування на підтримку євроінтеграційного курсу, взятого Україною та остаточно закріпленого в преамбулі Основного Закону України у 2019 році [6, п. 1 ч. 1].

Трансформації системи вищої освіти історично передували проведенню масштабної реформи МВС. Так, за рахунок спрямування зусиль на розширення незалежності та автономії ЗВО підвищується роль ЗВО в системі МВС, що органічно доповнює реформування цієї системи та має сприяти організації якіснішої підготовки майбутніх службовців. Водночас паралельне реформування відразу обох систем спричинило виникнення певних суперечностей. Як приклад можна навести вимогу забезпечення навчальної мобільності осіб, що проходять підготовку у відомчих ЗВО, повністю реалізувати яку в умовах досить замкнутої системи відомчої освіти досить складно. Сукупність особливостей щодо умов реалізації освітньої функції держави відомчими ЗВО МВС України в період свого розвитку та трансформацій призвела до загострення питань, які безпосередньо впливають на здійснення ЗВО МВС своїх основних функцій.

На важливість питання відомчої освіти та реформування діяльності ЗВО зі специфічними умовами навчання, підпорядкованими МВС, указували такі провідні вчені: В. Авер'янов, А. Андреев, О. Андрійко, В. Астахов, О. Бандурка, О. Беспалова, Ю. Битяк, А. Бондаренко, В. Буга, В. Волкова, В. Глуховець, Н. Губерська, Б. Дерев'янка, О. Джафарова, М. Іншин, Т. Кагановська, Р. Каплюк, М. Коломєсць, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Кузьменко, М. Легенький, І. Литвин, А. Манжула, О. Миколєнко, Т. Мінка, В. Олефір, В. Петков, Д. Приймаченко, О. Рябченко, І. Савельєва, О. Салманова, О. Сезонова, М. Тищенко, Ю. Фролов, О. Харитонова, С. Шатрава, Ю. Шемшученко, Х. Ярмач, П. Ясько, М. Ярош та інші.

Результати дослідження. Перед дослідженням основних функцій ЗВО МВС України зупинимось на деяких тенденціях, які спостерігаємо у відомчій освіті в умовах сьогодення.

Спочатку звернемось до Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України 2016 року (зі змінами 2017 року), яка констатувала, що «після проведеної атестації в підрозділах Національної поліції України та за інших об'єктивних обставин некомплект працівників поліції становить 21 тис. (18,2%), що потребує комплектування підрозділів Національної поліції України шляхом нового добору на службу» [7]. У дійсності такі показники, безумовно, потребували швидкого та якісного реагування з боку відомчих ЗВО. Зазначимо, що кадрові проблеми існували в органах внутрішніх справ і до того, адже саме для їх вирішення і була розбудована система відомчих ЗВО.

Проте сучасні тенденції свідчать про спроби докорінно переглянути зміст юридичної освіти в Україні. Обговорення цього питання не вщухають останні декілька років. Так, наприклад, у 2017 році групою народних депутатів України був поданий законопроект «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії» (реєстр № 7147) [8]. 29 серпня 2019 року цей проєкт було відкликано. Проте наразі в межах реформування системи вищої освіти МОН було представлено на обговорення оновлену Концепцію розвитку юридичної освіти [9]. Попередній варіант цієї Концепції під час розгляду провідними юристами та науковцями отримувач діаметрально протилежні оцінки.

Одна з найважливіших змін, що запропонована цим проєктом та яка безпосередньо впливає на виконання освітньої функції ЗВО МВС України, стосується пропозиції запровадження стандарту правничої (юридичної) освіти, відповідно до якого правничими визначені лише професії судді, адвоката, прокурора та нотаріуса. Отже, поліцейські (наприклад слідчі) не входять до переліку юридичних професій. До юридичних професій також не віднесено науково-викладацькі кадри, які здійснюють підготовку майбутніх юристів.

Наразі ЗВО МВС здійснюють підготовку більше десяти професій, серед них такі: слідчий, оперуповноважений, дільничний офіцер поліції, поліцейський (інспектор) патрульної поліції, експерт, психолог, рятувальник, військовослужбовець Національної гвардії України, військовослужбовець органів і підрозділів охорони державного кордону України тощо. Не дивлячись на таку різноманітність, більшість випускників становлять майбутні юристи. Відпрацювавши певний час у правоохоронних органах та вирішивши змінити сферу діяльності, вони мають всі можливості для професійної реалізації як адвоката, нотаріуса, прокурора тощо. Але запропоновані зміни позбавлять їх такої можливості. Отже, це вплине на престиж отриманої освіти, бажання вступати на навчання та працювати в органах, підпорядкованих МВС. Окрім того, за такої редакції зазначеної Концепції негативного впливу зазнають також науково-викладацькі кадри і, відповідно, науковий потенціал ЗВО МВС, який наразі чималий. Щодо цього також необхідно вказати на розмірковування частини учасників розгляду Концепції над тим, чи потрібна взагалі поліцейським вища професійна освіта та державний бюджет на її реалізацію. Детально не зупиняючись на змісті положень зазначеної Концепції реформування юридичної освіти, мотивах, причинах, оцінці й прогнозуванні можливих наслідків, констатуємо, що її розгляд та втілення вплинуть на зміст діяльності ЗВО МВС, результатом чого може бути не лише зміна фаху підготовки, що здійснюють ЗВО МВС, але й суттєва перебудова дійсної системи відомчої вищої освіти.

У зв'язку з цим необхідним є уточнення питання про те, чи відбудеться в разі обговорюваних реформ зміна функцій, зокрема завдань ЗВО МВС України. З'ясуванням зазначеної проблеми й обґрунтуванням актуальності обраної теми дослідження.

Розглядаючи термін «функція», необхідно визначити його зміст. Насамперед зазначимо, що нормативно-правові акти використовують термін «функція» переважно в поєднанні з іншими словами, які уточнюють зміст цього поняття, а саме: «функція безпеки», «функція управління», «фіскальна функція», «охоронна функція» тощо. Проте деякі підзаконні нормативно-правові акти містять визначення поняття «функція» як самостійного терміна. Отже, в нормативно-правовій базі поняття «функція» розглядалось як «діяльність, пов'язана з отриманням чітко визначеного кінцевого результату, який відображає досягнення цілей та завдань органу виконавчої влади» [10, ч. 2]. Чинною нормативно-законодавчою базою «функція» тлумачиться як «перелік напрямів діяльності державного органу чи структурного підрозділу, що дозволяють реалізувати покладені на них завдання та досягти поставлених цілей» [11].

Узагальнюючи, зазначимо, що представлені визначення підкреслюють зв'язок терміна «функція» з поняттями «мета» та «завдання». А крім того, вони тлумачать поняття «функція» як «напрямок діяльності». Ці спостереження разом з іншими відомостями нормативно-правового регулювання вищої освіти дозволяють зробити декілька висновків: по-перше, якщо завдання представляють модель бажаного результату, а повноваження – сприятливі та необхідні умови для його досягнення, то функції – це певна повторювана (типова, порівняно постійна, стійка) цілеспрямована діяльність ЗВО, що базується на певних повноваженнях та спрямована на реалізацію відповідних завдань. Тобто саме функції є категорією, яка дозволяє на рівні нормативно-правових документів (наприклад статутів) порівнювати між собою діяльність ЗВО, що підтверджує зроблене нами раніше припущення; по-друге, статuti ЗВО МВС України у своїй структурі не містять розділів або частин, що закріплюють переліки функцій цих закладів, але містять зазначені структурні елементи, які визначають напрями діяльності ЗВО; по-третє, Положення про ЗВО МВС закріплює окремі функції в змісті пунктів, що стосуються прав або обов'язків, проте не містить структурних елементів, спрямованих винятково на визначення напрямів діяльності ЗВО; по-четверте, чинний Закон України «Про вищу освіту» містить статтю 75 «Основні напрями міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти», яка є переліком певних функцій у цьому напрямі забезпечення вищої освіти; по-п'яте, поняття «функції» та «напрями діяльності» у сфері вищої освіти не мають власних нормативно закріплених визначень (термінів). Ці поняття близькі між собою, але, вочевидь, не тотожні.

Отже, ми маємо підстави припустити, що напрям діяльності – це певна сукупність функцій, що може бути об'єднана за своєю спрямованістю. А застосування понять «функція» та «напрямок діяльності» в нормативно-правових актах різної юридичної сили має довільний характер, зумовлений рівнем деталізації цих актів. Отже, деталізація переліку функцій на рівні закону є меншою ніж на рівні статуту. Таким чином, логічно очікувати частішого використання поняття «функція» на рівні закону і більш активного застосування поняття «напрямок діяльності» на рівні підзаконного нормативно-правового акта меншої юридичної сили (наприклад статуту), що і простежується в змісті досліджених документів. Проте для додаткової перевірки

зробленого припущення доцільно більш детально дослідити сутність поняття «напрямок діяльності», але розпочати аналіз не з переліків, закріплених на рівні статутів ЗВО, а з визначення освітньої функції вищої освіти.

Так, Ю. Сухарніков зазначає, що «беззаперечною та первісною функцією освіти в масштабах суспільства визнається трансляція культури, передання наукових, технічних, моральних, побутових тощо надбань, досвіду від одного покоління до іншого, забезпечення спадкоємності поколінь, соціальної безперервності. Реалізація цієї функції в масштабах суспільства не є можливою без забезпечення функції сприяння прогресу культури, науково-дослідної, інноваційної функції освіти та функції інтеграції культури, а саме: науки з виробництвом, науки з політичним процесом, науки з мистецькою діяльністю тощо» [12].

Наразі інтенсивний процес перебудови галузі освіти характеризується великою кількістю наукових праць, спрямованих на переосмислення функції освіти в суспільстві та вироблення нових поглядів на їх реалізацію. Проте зазначимо, що основні гарантії та орієнтири щодо освіти були закріплені ще в 1996 році разом з ухваленням Конституції України. Стаття 53 Основного закону проголошує, що «кожен має право на освіту» [13, ст. 53], тим самим встановлюючи і мету, і функцію держави щодо забезпечення реалізації цього права.

Звертаючись до інших нормативно закріплених положень, доцільно вказати на підходи, закріплені вже в самій преамбулі Закону України «Про освіту». Отже, згідно зі ствердженнями на цьому рівні даними, «метою освіти є підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [14]. Процитований фрагмент наочно демонструє уточнену (більш конкретно сформульовану) мету держави щодо освіти та виділяє необхідну для її досягнення постійну діяльність – «підвищення освітнього рівня громадян», а отже, розкриває зміст освітньої функції держави. При цьому важливим також є те, що «держава створює умови для здобуття освіти <...> військового <...> спрямування, зокрема в закладах спеціалізованої освіти всіх рівнів» [14, ст. 21].

Таким чином, освітня функція держави полягає в забезпеченні конституційного права людини на освіту, є спрямованою на забезпечення розвитку України, передбачає діяльність держави щодо підвищення освітнього рівня громадян та створення умов для здобуття освіти, зокрема в спеціалізованих освітніх закладах.

Зауважимо, що МВС України як державний орган, в підпорядкуванні якого перебувають ЗВО зі специфічними умовами навчання, має своє основне призначення. Положення про МВС України розкриває його сутність як забезпечення «формування державної політики у сферах <...> охорони прав і свобод людини, <...> підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; цивільного захисту» [15, ч. 1].

Отже, загальна освітня функція відомчих ЗВО МВС, на відміну від представленої вище загальнодержавної освітньої функції, спрямована на забезпечення розвитку України у сферах охорони прав і свобод людини, публічної безпеки й громадського порядку, захисту державного кордону та цивільного захисту, чим і зумовлюються особливості змісту відомчої освіти в системі МВС.

Поміж загальної освітньої функції, безперечно, є і багато інших. Спробу їх класифікації, реалізовану для правоохоронних органів, зробила у 2014 році К. Ізбаш. Науковиця зазначила, що всі функції суб'єктів підготовки кадрів для правоохоронних органів можна поділити на внутрішні та зовнішні. Перші трапляються при вирішенні внутрішньоорганізаційних питань, а саме: матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, проходження служби, підтримання внутрішнього порядку тощо. Зовнішні функції характеризують діяльність досліджуваних суб'єктів за умов взаємодії із суспільством і виявляються при проведенні профорієнтаційних заходів, відборі майбутніх кадрів правоохоронних органів тощо [16, с. 123]. Проаналізувавши стан нормативно-правової бази, дослідниця зауважувала, що «сьогодні завдання й функції суб'єктів підготовки кадрів для правоохоронних органів України конкретно не визначені в чинному законодавстві. Вони впливають із Закону України «Про вищу освіту» та деяких підзаконних нормативно-правових актів, де вони представлені досить узагальнено й неповно» [16, с. 123].

Наразі ситуація з визначенням освітніх функцій МВС дещо покращилась. Варто зазначити, що з кінця 2015 року Положення про МВС виділяє та закріплює окремі функції із забезпечення відомчої освіти, зокрема частина 4 Положення визначає, що «МВС відповідно до покладених на нього завдань: а) забезпечує формування пропозицій до обсягів державного замовлення на

підготовку, перепідготовку та післядипломну освіту фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів для МВС, Національної гвардії та ЦОВВ, діяльність яких спрямовує і координує Міністр; б) забезпечує на базі навчальних закладів, що належать до сфери управління МВС, підготовку та професійне навчання кадрів для МВС, Національної поліції та Національної гвардії; в) установлює порядок добору, направлення та зарахування на навчання до навчальних закладів, що належать до сфери управління МВС; г) установлює порядок організації та строку професійного навчання працівників МВС, Національної поліції та Національної гвардії; д) здійснює організаційно-методичний супровід навчального процесу в навчальних закладах, що належать до сфери управління МВС; е) організовує та здійснює поточне і перспективне планування, розроблення планів основних організаційних заходів МВС, роботи колегії МВС, нарад керівництва МВС» [15, ч. 4].

Висновки. Таким чином, маємо підстави для здійснення нової класифікації освітніх функцій МВС. Беручи до уваги фактори, що впливають на реформування системи освіти, а також факт закріплення в нормативно-правовій базі функцій МВС, в основу класифікації покладемо певні етапи (частини робіт), необхідні МВС для здійснення всього циклу реалізації загальної освітньої функції. Отже, за цим критерієм можна виділити такі: 1) формування державного замовлення та порядку добору за всіма видами навчання для ЗВО МВС; 2) установлення порядку організації та строків навчання у ЗВО МВС; 3) здійснення організаційного планування та методичного супроводу навчального процесу ЗВО МВС.

Зважаючи на викладене, зауважимо, що для системи МВС маємо певну ієрархію функцій: освітня; загальна освітня та функції, що реалізує МВС у сфері освіти; функції безпосередньо ЗВО зі специфічними умовами навчання, що перебувають у підпорядкуванні МВС України.

Виходячи з того ж критерію класифікації, зміст класифікації функцій для відомчих ЗВО буде виглядати інакше ніж для органу, який здійснює управління, а саме: 1) забезпечення якісного добору та високого рівня підготовки кадрів для потреб МВС і підпорядкованих йому ЦОВВ; 2) використання й залучення ресурсів для всебічного забезпечення навчального процесу; 3) розвиток якості освіти ЗВО.

Зазначимо, що запропонована класифікація дозволяє проводити аналіз напрямів діяльності ЗВО МВС, закріплених у Статутах, а тому підтверджує визначення поняття «напрямок діяльності» як сукупності функцій, об'єднаних за певною спрямованістю.

Під час проведеного дослідження вивчено ієрархію освітніх функцій держави, МВС та ЗВО МВС. Аналіз отриманих даних свідчить про їх корисність при оцінюванні реформ системи відомчої освіти МВС. Так, спираючись на зазначений інструмент, можна зрозуміти, що функції ЗВО МВС із підготовки кадрів за окремими спеціальностями (перелік яких визначає весь зміст відомчої освіти) виходить за межі, регламентовані основними законами, положеннями та статутами, що діють у галузі вищої освіти, тобто нормативно-правової бази.

Список використаних джерел:

1. Статут Національної академії Національної гвардії України (нова редакція) : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13.01.2017 р. № 11. URL : <https://nangu.edu.ua/uploads/files/documentyСтатут.pdf>.
2. Статут Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького : наказ Адміністрації Державної служби України від 28.12.2017 р. № 121. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/statut-nadpsu.pdf>.
3. Статут Національного університету цивільного захисту України (нова редакція) : затверджений Головою Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 23.08.2018 р. URL : https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/inform-pro-diyalniciti/administrativna-diyalniciti/statut_nuczu.pdf.
4. Статут Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (нова редакція) : наказ Голови Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 23.08.2018 р. № 494. URL : https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/statut_universitetu.pdf.
5. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф.Г. Вашука. Ужгород : ЗакДУ, 2011. 560 с.
6. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) : Закон України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n6>.

7. Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.11.2016 р. № 1252. URL : <http://consultant.parus.ua/?doc=0AMQ2E07D1>.

8. Верховна Рада України (офіційний веб-портал), «Проект Закону про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії» реєстр № 7147 від 28.09.2017. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62613.

9. Міністерство освіти і науки України (офіційний сайт), «Концепція розвитку юридичної освіти». URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/koncepciya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika>.

10. Про затвердження Порядку проведення функціонального обстеження органів виконавчої влади : наказ Головного управління державної служби України від 29.07.2005 р. № 189. Втрапив чинність: 21.05.2010. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0901-05#Text>.

11. Про затвердження Порядку розроблення посадових інструкцій державних службовців категорій «Б» та «В» : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 11.09.2019 р. № 172-19. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1077-19#Text>.

12. Сухарніков Ю.В. Реформа вищої освіти України: європейські пріоритети. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 3 (12). С. 33-46.

13. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

14. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

15. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 878. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п#Text>.

16. Ізбаш К.С. Завдання та функції суб'єктів підготовки кадрів для правоохоронних органів. *Південноукраїнський правничий часопис (Правове забезпечення адміністративної реформи)*. 2014. № 3. С. 121-124.